

Samenvatting brochure Kansengelijkheid

In de multimediale brochures van het Kenniscentrum Hoogbegaafdheid belichten we telkens een ander thema. Dit keer: Kansengelijkheid.

Inleiding

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat begaafde kinderen uit gezinnen met een lage sociaal-economische status minder kans hebben om op het havo/vwo te komen en daarna hbo of universiteit te volgen en succesvol af te ronden dan kinderen uit gezinnen met een hoge sociaal-economische status. Het verschil in kansen wordt beïnvloed door verschillende factoren die te verdelen zijn in vier thema's:

1. signalering.
2. culturele sensitiviteit.
3. identiteitsvorming van leerlingen.
4. verwachtingen van leraren.

De thema's staan niet los van elkaar, maar overlappen en versterken elkaar. Leraren die kritisch kijken naar hun eigen onbewuste vooroordelen zijn beter in staat om begaafdheid te signaleren bij leerlingen uit gezinnen met een migratieachtergrond en/of lage sociaal-economische status. Door hoge verwachtingen te hebben en cultureel sensitieve lessen te geven, kunnen zij bijdragen aan een positieve identiteitsontwikkeling van leerlingen. Dat kan weer leiden tot meer motivatie voor school en betere prestaties.

1. Signalering

Hoge cognitieve capaciteiten zijn slechts één mogelijke indicator van begaafdheid. Niet alle leerlingen met hoge capaciteiten zijn ook echt begaafd. Er zijn verschillende bronnen die gebruikt kunnen worden om de cognitieve capaciteiten van een leerling in beeld te brengen. Je kunt denken aan observaties van leraren en ouders, schoolprestaties en/of de uitkomst van intelligentieonderzoek. Elk instrument dat je zou kunnen gebruiken heeft voor- en nadelen. In alle gevallen worden leerlingen namelijk met elkaar vergeleken. Vier basistips om eventuele nadelen op te vangen zijn:

- Vergelijk de leerling met medeleerlingen uit een vergelijkbare populatie. Relatief hoog scorende leerlingen vallen dan eerder op.
- Maak gebruik gemaakt van testen waarin taal en cultuur een kleinere rol spelen.
- Baseer je nooit op één bron.
- Onderzoek leerlingen op verschillende momenten en in verschillende situaties.

2. Culturele sensitiviteit

Leerlingen moeten zich kunnen identificeren met de lesstof. Als leerlingen een belevingswereld hebben die gevormd is door een andere cultuur dan die van de leraar zelf, dan vraagt dat een cultureel sensitieve houding van de leraar. Cultureel sensitieve leraren zijn zich bewust van die culturele verschillen en passen hun onderwijs zo aan dat alle leerlingen zich herkennen in wat er op school geleerd wordt.

De vijf dimensies van multicultureel onderwijs zijn hierbij behulpzaam:

- Zorg voor de integratie van inhoud.
- Zet in op kennisconstructie.
- Dring vooroordelen terug.
- Ga uit van gelijkheidspedagogiek.
- Zorg voor empowerment van de schoolcultuur en sociale structuur.

3. Identiteitsontwikkeling

In de pubertijd is het voor kinderen belangrijk om bij een groep horen. Als leerlingen minder aansluiting ervaren doordat ze behoren tot een minderheid, heeft dat invloed op hun identiteitsvorming. Leerlingen uit minderheids-groeperingen kunnen te maken krijgen met stereotyperingen, een gebrek aan rolmodellen, met te hoge of juist te lage verwachtingen. Begaafde leerlingen uit gezinnen met een lage SES en/of met een migratieachtergrond behoren tot een minderheid. Hun prestaties verbeteren als zij zowel een positieve raciale/etnische identiteit als een positieve academische (begaafdheids)identiteit ontwikkelen. Daar dragen drie dingen aan bij:

- de leerling ervaart een positieve verbondenheid met de eigen sociaal-culturele groep.
- de leerling is zich bewust van signalen van racisme.
- de leerling ziet hoge prestaties als passend bij de eigen sociaal-culturele groep.

4. Verwachtingen van leraren

Leerlingen uit gezinnen met een migratieachtergrond en/of een lage sociaal-economische status hebben vaak te maken met lagere verwachtingen van hun leraren (po en vo) dan leerlingen uit gezinnen met een hoge sociaal-economische status. Dat heeft een negatieve invloed op het zelfbeeld, de motivatie en prestaties van leerlingen. Lesgeven vanuit hoge verwachtingen heeft daar een positieve invloed op. Zes tips om dat te doen:

- Wees je bewust van de verwachtingen die jij van je leerlingen hebt.
- Wees je bewust van de manieren waarop je jouw verwachtingen communiceert naar je leerlingen.
- Werk vanuit hoge verwachtingen: groepeer flexibel.
- Werk vanuit hoge verwachtingen: stel heldere leerdoelen.
- Werk vanuit hoge verwachtingen: zorg voor een positief klasklimaat.
- Benut de kracht van het team.